

Nyíregyháza XVIII. századi betelepítése a családnevek tükrében

A csaknem másfél évszázadig tartó török pusztítás és a Rákóczi-szabadságharc következtében a Nagyalföld jelentős része vadvízországgá változott, elnéptelenedett. A mocsaras, nádas táj csak a vadon élő állatoknak és a bujdosóknak nyújtott védelmet, egyébként teljesen kiesett az ország gazdasági vérkeringéséből.

A XVIII. század első felére ilyenné vált Nyíregyháza is. Az 1754. február 19-én jóváhagyott összeírás (Conscriptio Antiquarum Incolarum Nyiregyhasiensis) szerint mindössze 95 család él a községben, ebből hét családot az elköltözők között tüntetnek fel (vö. Nyíregyházi Állami Levéltár — a továbbiakban: NYÁL. — Fasc. 55. No. 436).

A helység egyik felének akkori birtokosa, gr. Károlyi Ferenc ezt a csaknem lakatlan területet ajándék címen felajánlotta sógorának, Rácz Demeternek, de az nem fogadta el (vö. ÉBLE GÁBOR, Az ecsedi uradalom és Nyíregyháza. Bp., 1898: 38), ezért elhatározta a terület benépesítését.

Ilyen benépesítés, betelepítés szinte az egész országban történt már a század első negyedében is. Az 1722. évi országgyűlés megszavazta, hogy a király szabad embereket hívhat az országba, akiknek hatévi adómentességet is biztosíthat (vö. HÓMAN—SZEKFŰ, Magyar történet IV, 419). Az állami telepítésnek politikai jellege is volt. A magyar jobbágy a Rákóczi-szabadságharcban helyt állt, ezért idegen, főként német telepeseket hozatnak be, hogy a jobbágyság viszonylagos egységét megtörjék. A földesurak, bár jelentős részük egyetértett az állam politikájával, nem ezt tekintették elsődleges szempontnak. Nekik munkáskézre volt szükségük, mert jövedelmük egyetlen forrását a megművelt föld termése jelentette. A belső telepítést (az ország határain belülről történő telepítést) csak Észak-Magyarország megyéiből lehetett lebonyolítani. E terület ugyanis nem tartozott török fennhatóság alá, így a természetes szaporodásnak nem volt olyan akadály, mint az Alföldön. Ezért ebben a korban is jellemző e vidék településeire a megállapítás: „...annyi népük van, hogy egy telket negyed és nyolcadrésze osztanak, s az ilyen jobbágy a földjéből szegé-

nyesen élhet, sőt nyári hónapokban más vármegyékben kell keresnie mindennapi kenyerét” (vö. HÓMAN—SZEKFŰ, i. m. 425).

Nyíregyháza XVIII. századi betelepítéséről először talán FÉNYES ELEK tesz említést az 1851-ben megjelent névtárában (Magyarország geographiai szótára, melyben minden város, falu stb. nevét közli). Az ország fennállásának ezredik évfordulója tiszteletére készítik el BOROVSKY SAMU szerkesztésében a Magyarország vármegyéi és városai című monográfia sorozatot. A Szabolcs megyei kötetben is megemlíti Nyíregyháza XVIII. századi újjászületését. Ezt követi ÉBLE GÁBOR Az ecsedi uradalom és Nyíregyháza című könyve, amelyben részletesebb tájékoztatást kapunk a betelepítésről. Az örökváltság századik évében (1924) jelenik meg SZOHOR PÁL szerkesztésében egy monografikus jellegű kiadvány Nyíregyháza az örökváltság századik évében címmel (Nyíregyháza, 1924). Ez utóbbira jellemző, hogy kritika nélkül elfogadta Éble állításait (194—5). Úgy véljük, érdemes Éble megállapításait, azok hitelességét megvizsgálni még akkor is, ha a szerző eredeti forrásokra hivatkozik.

A betelepítés első évében, 1754-ben háromszor írták össze a lakosokat. Az első összeírás a régi (l. fentebb!), a második az új lakosok neveit tünteti fel (NYÁL. Fasc. 55. No. 435), a harmadik pedig utcák szerint sorolja fel a régi és az új lakosokat (NYÁL. Népösszeírások 1. csomó, 6. lap). Ezen túlmenően összegyűjtöttem a Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség korabeli anyakönyveiben szereplő családneveket is. A Gyulai Állami Levéltár (a továbbiakban GYÁL.) rendelkezésemre bocsátotta azt az összeírást, amelyet 1753-ban a Nyíregyházára költözni szándékozókra készítettek.

Atköltözési szándékát bejelentette:		A nyíregyházi forrásokban a nevet megtaláljuk:	Éble szerint a helységről átköltözött:
Szarvasról	83 család	60 esetben	134 család
Endrődről	13 család	6 esetben	—
Berényből	42 család	34 esetben	39 család
Orosházáról	6 család	3 esetben	3 család
Csabáról	29 család	21 esetben	18 család
Komlósról	34 család	27 esetben	19 család
Gyuláról	—	—	1 család
Összesen:	207 család	181 esetben	214 család

A fenti számadatok világosan bizonyítják, hogy az a forrás, amelynek alapján Éble az áttelepülésre vonatkozó adatokat közölte, nem lehetett pontos. Ezt igazolja egyébként az is, hogy az Éble adatai szerint 1754. decemberében Nyíregyházán mintegy 420—430 család élhetett (214 Békés megyéből, mintegy 120—130 család az ország északi részéből költözött át, és 80—90 lehetett a régi lakos, bár Szohor csak 50 régi családot említ), a harmadik összeírás azonban 469 családot tüntet fel utcák szerint. Feltehető a kérdés, hogy miből adódik

Éble tévedése. Ennek megvilágítására egy kicsit mélyebben kell vizsgálnunk a betelepítés történetét.

A nyíregyházi összeírások nem nevezik meg azt a helyet, ahonnan az összeírt személy (család) átköltözött. Ez könnyen magyarázható. A jobbágyok nem rendelkeztek szabad költözködési joggal. Ezért igen sok volt a szökött jobbágy. Ezeket a földesurak keresték, s ha megtalálták, visszavitették. Néha még alaptalan követelésekkel is találkozunk, vagyis némely földesúr a letelepültek között kereste a megszökött jobbágyait (vö. ÉBLE: i. m. 51). Jobb volt tehát hallgatni arról, hogy ki honnan jött. A telepítő földesurat egyébként ez nem is érdekelte.

A gróf legelőször a Békés megyei paraszttal tárgyalt. Ezt maga is bevallja, amikor az átköltözni szándékozók sanyargatása miatt levélben keresi meg Békés vármegyéét. Ezt írja: „... de az mennyiben ne talán én is, noha bizonyára ártatlanul okot adhattam ezen szenvedésekre a Te[kin]t[e]tes N[emes] V[árme]gye hozzám mindenkor különös vigasztalással mutatott favorához Hazafi szeretetéhez és nem kétlett aequanimitásához nem lehet nem javulnom és tudatositanom miképpen tudni illik egy kori azon által jövelem alkalmazhatóságával történt az, hogy beszéd közben jelentették panasz képpen hogy az Isten megszorítottán őket már elegendő földjük nem volna elemekre rendelt Határookban mire feletem, hogy ha az M[é]l[tósá]g Urakhoz fordulnak Instanciájukkal egész reménsége juttatik föld számokra s annál jobbra nemis könnyen találnak azért ezen uton segítsék szükségeket” (vö. GYÁL. Békés vármegye nemesi közgyűlésének iratai. 1753. évi 2. fol. 168). Amint az idézetből kiderül, a békésieket a megélhetési lehetőség keresése hozta Nyíregyházára. Harruckern báró Békés megye telepítését már korábban elvégezte (vö. MADAY PÁL, Szarvas története. Szarvas, 1962; Orosháza története. Szerk.: NAGY GYULA. Orosháza, 1961). A telepítés során a báró is hasonló kedvezményeket biztosított, tehát nem az előnyösebb, több kedvezmény mozgatta meg Békés letelepült lakóit, hanem a földnélküliség.

Az áttelepülés azonban nem ment könnyen. A békési parasztok 1753-ban arról panaszkodnak Károlyi grófnak, hogy „... el jártatták az Uraság Tisztei házanként az Helységeket hogy az kik 15. vagy 8. Esztendőktől fogva jöttek oda azok csak takarodgyanak ell, s ne' foglalják az régi gazdáknak földgyöket... a Nemes V[árme]gye Rendelésibül egy némelly Szarvasi és Csabai lakosok csupán azért nem talán hogy onnat máshová kívántak Volna által szállani nemcsak megfogadtattak volna, hanem mai hosszas időktől fogva kemény és Haláloshoz hasonló Rabságban tartatnának...” (vö. GYÁL. i. h.). 1754-ben a szarvasiak még mindig elbocsátásukért esedeznek, pedig már 1753 őszén Nyíregyháza földjébe vetették a gróftól kölcsönzött őszi búzát. Átköltözésükhöz azonban a békési urak még nem járultak hozzá.

Az ország északi részéből szívesen jöttek, hiszen a felajánlott szerződés igen kedvező volt. Akik az átköltözést vállalták, sokkal kedvezőbb körülmé-

nyek közé jutottak, mint az úrbéres jobbágyok. A jobbágságnak ez a rétege, az ún. kontraktualisták, a parasztságnak azt a részét alkották, amely előtt nyitva állt az út a vagyonszerzés felé.

A fenti idézetekből a következőket kell megállapítanunk: Békés vármegye vezetői — természetesen elsősorban Harruckern báró — az új telepeseket már nem volt hajlandó befogadni, de a korábban áttelepülteket nem akarta elengedni. Ezeket, ha kellett, börtönnel is büntették. Természetes tehát, hogy akik az uraság engedélye nélkül költöztek Nyíregyházára, félelmükben letagadták eredeti lakóhelyüket. Ez az ország más részéből átköltözöttekre is vonatkozik. (Itt jegyezzük meg, hogy az impopulációt általában 1753-ra teszik. Helyesebbnek tartjuk ezt 1754-ben megjelölni, mert ekkor történt a tulajdonképpeni átköltözés, s a szerződést is ekkor írták alá.)

A be- és kiköltözések, amelyeket Éble is megemlít, valóban zavarhatták a lakosok számának rögzítését. Ez azonban nem lehetett olyan nagymérvű, hogy megállapításaink helyességét kérdésessé tenné. Az újonnan áttelepültek a földesúrral kötött szerződésüket háromévenként újították meg. Elköltözés esetén a földesúr nyilván követeléseket támasztott, vagyis az évi egy aranyat meg kellett fizetni. Így nem sokan gondolhattak az elköltözésre.

A beköltözés nem zárult le 1754-ben. Az egyházi anyakönyvekben 1764-ig minden évben tömegesen találunk új családneveket. 1764 után azonban már csak elvétve akad egy-két olyan családnév, amely új beköltözőt jelöl.

A letelepültek nemzetiségére vonatkozik Éble egyik megjegyzése: „A kérdést úgy döntötte el magában (ti. gr. Károlyi Ferenc — O. B.), hogy... tótokkal népesíti be Nyíregyházát” (i. m. 39). Szerinte tehát tót nemzetiségűek telepedtek le Nyíregyházán. A személynevek megvizsgálása során arról győződhattünk meg, hogy ezt így kategorikusan kijelenteni még akkor is merészség, ha a gróf szándékára hivatkozik. Bár a családnevek vizsgálata ilyen vonatkozásban alapos körültekintést kíván, a névtudomány a név viselőjének nemzetiségére vonatkozóan többé-kevésbé megnyugtató választ tud adni. A szláv eredetű név viselőjéről nem biztos, hogy szláv nemzetiségű (vö. KНИЕZSA, Magyar—szláv nyelvi érintkezések. A magyarság és a szlávok. Szerk.: SZEKFŰ GYULA. Bp., 1942. 179). A *tót* szó kezdetben a magyarországi valamennyi szláv nemzetiséget jelölte, s csak később használták a szlovákokra (vö. KНИЕZSA, A szlávok őstörténete: i. h. 19). ÉBLE és az őt követő SZOHOR a felső-magyarországi szlovákokat nevezték *tótok*nak. A nevek jelentése, a nevekhez járuló képzők s a településtörténet arról tanúskodnak, hogy nemcsak szlovákok, hanem keleti szlávok (ukránok), elszlovákosodott németek és elukránosodott valachok, sőt magyarok is telepedtek Nyíregyházára. A *Fedor* név a keleti szláv (orosz) *Theodor* becézett formája (vö. KНИЕZSA, A magyar és szlovák családnevek rendszere. Kézirat. Bp., 1965. 54). Ismeretes, hogy az akkori Észak-Magyarország területein *valachok* is éltek (vö. KНИЕZSA, i. m. 53). Az egyházi anyakönyvben ilyen nevű is szerepel (1757. VIII. hó 23. b. bejegyzése). Ez a név jelölhette a

személy nemzetiségét, esetleg a foglalkozását (vö. Nyr. III, 292; jelentése a szlovákban 'juhász'). Mind az összeírásokban, mind az anyakönyvekben vannak német közszóból, illetve apanévből alakult családnevek. Ez azonban csupán azt jelenti, hogy Észak-Magyarország nyugati megyéibe (Pozsony, Nyitra, Árva stb.) korábban németeket is telepítettek (vö. Kiss: MNy. LXIII, 161), ezek azonban elszlovákosodtak, s most, élve a lehetőséggel, a jobb életre vágyva áttelepültek. Tudjuk, hogy a szlovákban és az ukránban sok az azonos alakú és funkciójú kicsinyítő, becéző képző, ezért igen nehéz a névalakokból a nemzetiségre következtetni (vö. MNy. XXV, 194—8, 268—72; NytudÉrt. 11. sz. 28; stb., stb.). Ilyen esetben pontos választ csak a családtörténeti kutatások adhatnának.

LŐRINCZE megállapítja, hogy a személynevek vizsgálatai adatokat szolgáltathatnak a népmozgalmak kiindulópontjainak, intenzitásának megállapításához (Szempontok és adatok személyneveink újabkori történetéhez: MNy. I, 64). E megállapítás helyességét elismerve megpróbáljuk bizonyítani, hogy Szepes, Liptó, Pest és Tolna vármegyéből nem egy-két család költözött át, amint azt ÉBLE közölte, hanem lényegesen több. Erre leginkább a helynévből képzett személynevek alkalmasak, mert a befogadó közösség gyakran annak a helységnek a nevéből alkotott névvel jelöli a betelepülőt, ahonnan az átköltözött. Ez rendszerint akkor következik be, ha a közösség az új betelepülő nevének nem tudja kiejteni, számára a névalak ismeretlen; esetleg a beköltöző maga akarja megváltoztatni a nevét; stb. (vö. LŐRINCZE: i. m. 70). Erre alapozva az összegyűjtött névanyagból felsorolunk néhány földrajzi névből keletkezett családnevet annak bizonyítására, hogy Észak-Magyarország valamennyi megyéjéből számos család költözött át. Természetesen olyan eset előfordulhat, hogy az illető személy (család) nem közvetlenül abból a helységből jött, amelyből a családnevet alkották. Példaként említjük meg, hogy a *Csabajánszky* név az 1754. évi összeírásokban szerepel, tehát a név viselője az első évben települt át. A névalakból arra következtethetnénk, hogy a személy Békéscsabáról való. A név egyeztetések során azonban kiderült, hogy nem Békéscsabáról, hanem a mai Mezőberényből (akkor *Berény*) települt át. (Az elnevezéskor az említett személyre is még biztosan illett a 'Csabai' név.) Minthogy azonban a szabad költözködés a XVIII. században eléggé korlátozott volt, csak elenyésző hasonló esettel kell számolnunk.

Mindezeket figyelembe véve a családnevek az alábbi helységekben történt átköltözésekre utalnak (csak azokból közlünk néhányat, amelyek a Békés megyei összeírásban nem szerepelnek, s biztos, hogy új beköltözőket jelölnek): a) A magyar 'valahova való tartozást' jelentő *-i* képzővel alakult nevek: *Bakay* (FÉNYES: *Baka*, Hont megye. Lehet azonban *Bákay* is, Szabolcs megye), *Csetnek*y (CSÁNKI I, 127, Gömör megye), *Halmay* (FÉNYES: Abaúj és Heves megye), *Korponay* (FÉNYES: Zólyom megye), *Lóczy* (FÉNYES: Nógrád megye), *Szalan*czy (FÉNYES: Abaúj megye), *Žemberi* (CzF.: *Zsemer*, Hont megye; szlovák

neve *Žemberovce*) stb. — b) A 'valahova való' jelentésű szlovák képzők valamelyikével (-*ský*, -*cký*, -*jan*, -*ec*, -*ák* stb.) helynévből alkotott családnevek: *Cselovszký* (FÉNYES: *Cselovce*, Zemplén megye), *Hrussovský* (FÉNYES: *Hrussov*, Gömör megye), *Kis-Köreszký* (FÉNYES: *Kis-Köre*, Heves megye), *Mit'ouszký* (FÉNYES: *Mitó*; magyar neve *Vámfalva*, Zólyom megye), *Opatouszký* (FÉNYES: *Opatova*; magyar neve *Apátfalva*, Trencsén megye), *Pokorad'szký* (FÉNYES: *Pokoragy*, Gömör megye), *Pribojszký* (FÉNYES: *Priboj*, Hont megye), *Ruzsinszký* (FÉNYES: *Ruzsin*, Sáros megye), *Sztrihovanez* (FÉNYES: *Sztrihóc*; szlovák neve *Sztrihovce*, Zemplén megye), *Revutzký* (FÉNYES: *Revuca*, Liptó megye) stb.

Ebből a rövid felsorolásból is kiderül, hogy az 1754. évi összeírások szerint lényegesen több megyéből és az egyes megyékből többen költöztek át, mint ahogyan azt ÉBLE közölte. Ha ehhez még hozzávesszük azt is, hogy a betelepítés nem zárult le 1754-ben, akkor az 1764-ig terjedő időszakban előforduló családnevek arra mutatnak, hogy Észak-Magyarország valamennyi megyéjéből jöttek új telepések. Ez érthető is, hiszen többnyire ismerték az Alföldet, nehéz gazdasági helyzetük miatt, különösen a tavaszi és a nyári évszakokban korábban is el-ellátogattak ide a felvidéki tótok (vö. GUNDA BÉLA Magyar—szláv néprajzi kapcsolatok. A magyarság és a szlávok 218—21).

Fentebb azt állítottuk, hogy a betelepítés során magyar anyanyelvűek is elhagyták korábbi lakhelyüket, és átköltöztek Nyíregyházára. E megállapításunkat nemcsak azzal igazolhatjuk, hogy igen sok észak-magyarországi helynévnek, amelyből az áttelepülés történt, a szlovák neve mellett magyar neve is van, tehát a helységben magyarok is lakhatnak, hanem azzal is, hogy számos esetben a magyar helynévből, a magyar *-i* képzővel alkották meg a családnevet. Gondolhatnánk arra, hogy ezeket a neveket az a néhány család alkotta, akik korábban is Nyíregyházán laktak, s nevüket az 1754. évi első összeírásból ismerjük. Ha ez igaz lenne, akkor minden olyan esetben, amikor a helységnek magyar neve is van, a „befogadó” közösség ebből a névből alkotta volna meg a családnevet az átköltöző számára. Így pl. az *Opatouszký* helyett *Apátfalvi*, *Sztrihovanez* helyett *Sztrihóci* neveket olvashatnánk a bejegyzésekben, összeírásokban. Mindebből az következik, hogy e neveket nem az itteni lakosság adta a beköltözőknek, hanem azokat vagy magukkal hozták, vagy a már letelepültek alkották. Bizonyos, hogy az áttelepült szlovák anyanyelvűek többsége is értett magyarul, ha nem is rendszeresen használta e nyelvet. Ez a szlovák nyelvű összeírásból is kiderül (1754. évi harmadik összeírás), mert abban a személyneveket igen gyakran a magyar helyesírásnak megfelelően jegyezték be (pl. *Ugyan János*, *Kitka György*, *Kis István* stb., ugyanakkor *Brezňan*, *Točniczky*, *Česnok* stb. névalakok is szerepelnek). Mindez természetesen annak a következménye, hogy a magyar és szlovák nyelvi érintkezésnek, együttélésnek csaknem ezeréves múltja van (vö. KNIEZSA, Magyar—szláv nyelvi érintkezések: i. h. 184).

Az áttelepülők a földbirtokostól használatra átvett területen szálláshelyeket építettek. Tavasztól késő őszig, a mezőgazdasági termények betakarításáig itt is éltek, sőt állataikat télen is itt teleltették. A szálláshelyeket rendszerint a rokonság, az egyhelyről átköltözők, vagy az egymás mellett felvállalt földterület használói közül a legtekintélyesebb családfő nevéből nevezték el. Így alakultak ki a tanyabokrok, azaz a bokortelepülések. Ilyenek: *Antalbokor*, *Kovácsbokor* stb. A magyar apanévből vagy közszóbból alakult családnevekkel jelölt szállások (bokortelepülések) nevéből arra következtetünk, hogy azokat magyar anyanyelvűek lakhatták, a hozzá tartozó földterületet magyar anyanyelvűek használták. Természetesen itt is számolunk azokkal, akiket az 1754. évi összeírások régi lakosként tartanak nyilván (pl. *Kovácsbokor*), mert valószínűnek tartjuk, hogy a gróf nemcsak az újonnan beköltözők számára biztosította a szerződésben foglalt kedvezményeket, hanem ezzel a régi lakosok is élhettek. Ha a családnév (pl. *Antal*, *Benkő*) nem szerepel a régi lakosokat feltüntető összeírásban, akkor nyilván az illető család újonnan beköltöző volt. Azt a feltevésünket tehát, hogy a betelepítés idején magyar anyanyelvűek is költöztek Nyíregyházára, ezek a tényezők is igazolják.

Vagyoni helyzetük javulásával egyre többen építenek házakat a községben is. Már 1754-ben kialakulnak az utcák. Némelyiket annak a községnek a nevével jelölnék, ahova vezet (*Pazonyi utca*, *Orosi utca* stb.), másokat pedig annak a településhelynek a nevével, ahonnan az ottlakók többsége átköltözött (*Szarvas utca*, *Csabai utca*). Ezekben az utcákban természetesen nemcsak azok laknak, akik Szarvasról, Békéscsabáról jöttek, hanem mások is. A Szarvas utcában az összeírás szerint mintegy 129 család lakik, pedig csak 83 család jelentette be átköltözési szándékát, és a névegyeztetés szerint 60 család költözött át. A Csabai utcában 35 családot írtak össze, pedig csak 29 jelentette be az átköltözési szándékát, s 21 család nevét találjuk meg az összeírásban.

A betelepítéssel Nyíregyháza nyelvjárásszigetté vált, mégpedig olyanná, amelyben szlovák és magyar anyanyelvűek éltek együtt, sőt többen mindkét nyelvet ismerték, és adott esetben használták is. A betelepültek körül magyar anyanyelvű községek voltak, tehát a szlovák nyelvet csak maguk között használhatták. A különböző nyelvjárást beszélők egymás mellett élése a nyelvet a nyelvjárásszigeten belül egységesítette, hiszen az eredeti nyelvjárásterülettel nem volt szoros nyelvi kapcsolatuk. (A szlovák nyelvjárások jellemző sajátosságait lásd SAMO CZAMBEL, Slovenská reč a jej miesto v rodine slovenských jazykov. Turócz Szt-Márton, 1906). Ugyanakkor megindult a kétnyelvűségbe, illetve a kétnyelvűségből az egynyelvűségbe — természetesen a magyar nyelvűségbe — való átmenet folyamata is, amely a teljes nyelvcserehez vezetett el. Ma már csak az idősebbek beszélnek a sajátos körülmények között kialakult „tírpák” nyelvet, gyakran magyar szavakkal keverve. Ők is általában akkor, ha mondanivalójukat nem akarják a nyelvet nem ismerő személy számára érthetővé tenni.

Alig két évszázad telt el a betelepítés óta. Nyíregyháza gazdasági arculata azóta igen megváltozott. Az, hogy ez a város megmaradt, fejlődött és fejlődik, elsősorban a letelepülteknek és azok utódainak az érdeme.

OROSZ BÉLA

Отражение процесса заселения Ниредьхазы в XVIII-ом веке в зеркале фамилий

К первой половине XVIII-ого века подобно другим альфельдским поселкам Ниредьхазы тоже стала обезлюдевшей, поэтому граф Ференц Кароли, тогдашний владделец этой территории, решил заселить деревню.

История заселения была подробно разработана в следующих книгах: Габор Эбле, Эчедское имение и Ниредьхазы (Будапешт, 1898), Пал Сохор: История Ниредьхазы: *Ниредьхазы в тотом году выкупа*. (Ниредьхазы, 1924. 171—270).

Автор рассматривает отражение касающихся заселения данных этих произведений в зеркале фамилий и устанавливает, что *а)* поселенцы переселялись сюда из комитата Бекеш и из всей территории Северной Венгрии. Этот факт доказывают фамилии, производные от географических названий; *б)* в Ниредьхазу переселялись не только словаки, но также и украинцы (нр. *Федор < Theodor*); *в)* среди поселенцев были и венгры.

Б. Орос